

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar helyzetéről, fejlesztésének feladatairól

Közlemény az MSZMP Csongrád megyei bizottságának üléséről

A Magyar Szocialista Munkáspárt Csongrád megyei bizottsága 1978. november 16-i ülésén megtárgyalta az MSZMP Közönségi Bizottságának 1978. március 15-i határozata alapján a megye mezőgazda-

ságának és élelmiszeriparának helyzetéről, továbbfejlesztésének feladatairól szóló jelentést. Az ülésen elfogadott határozatot rövidítve, az alábbiakban ismertetjük.

I.

A megye mezőgazdaságának és élelmiszeriparának fejlődése

Csongrád megye gazdaságában a kedvező adottságok (jó minőségű talaj, nap-sütéses órák magas száma, a termál- és gázenergia jelenléte, öntözési lehetőségek stb.) következtében a mezőgazdaság és élelmiszeripar jelentős arányt képvisel. Ezek az ágazatok adják az évi össztermelés mintegy 40 százalékát, a foglalkoztatják az aktív keresők közel egyharmadát. Adottságaink teljesebb kihasználását a gyakori belvizek, a szélsőséges csapadéeloszlás, a talajok vízháztartásának problémája, a feldolgozó ipar szűkös kapacitása gátolja.

1. A mezőgazdasági aktív keresők aránya a szocialista átszervezést követően felére csökkent, összetételében, minőségében jelentősen megváltozott. Lehetővé vált az új technikai és technológiai eljárások alkalmazása. A fizikai dolgozók egyharmada szakmunkás, a termelésirányítók 80-90 százaléka felső-, illetve középfokú iskolai végzettségű. A háztáji és kisegítő gazdaságokban többnyire „mellékfoglalkozásként”, illetve családtagként mintegy 150 ezer fő tevékenykedik.

A mezőgazdasági földterület az elmúlt 15 év alatt a településfejlesztés, ipari és egyéb létesítmények növekvő területigénye következtében 4 százalékkal csökkent. A művelésbe vont összes terület viszont mintegy 3 százalékkal nőtt. A kialakult üzemméret nagyság — beleértve a szakosodást és a különböző eszközök kihasználását is — többségében lehetővé teszi a hatékony hasznosítást. A föld termőképességének növelése érdekében mintegy 20 ezer hektáron végeztek talajjavítást. A műtrágya-felhasználás 5 évenként csaknem megkétszereződött. Az öntözésre berendezett területek nagysága háromszorosára emelkedett. Elkészült a megye hosszabb időszakra szóló, komplex vízrendezési terve, megkezdődött végrehajtása is. A három ötéves tervperiódusban — évenként növekvő ütemben — a mezőgazdaságban, erdő- és vízgazdálkodásban, valamint az élelmiszeriparban közel 14 milliárd forint beruházás valósult meg. A termelőszövetkezetek állóeszköz-állománya négyeszeresére, az állami gazdaságoké kétszeresére növekedett.

A fejlődésben jelentős volt a tudomány eredményeinek egyre szélesebb körű alkalmazása. Új, nagyobb termőképességű búza-, kukorica-, napraforgó-, fűszerpaprika- stb. fajták előállítás és termesztése vonása valósult meg. Jelenleg — a fejlett technológiát és eljárásokat képviselő — 16 növénytermesztési és 10 állattenyésztési iparszerű termelési rendszer található. (A szántóterület mintegy 50 százaléka terjed ki.)

2. A tulajdonviszonyok gyökeresen megváltoztak. Ma már a szocialista tulajdonformához tartozik az összes földterület 97,2 százaléka (ezen belül az állami 23,2 százalék). Az osztatlan termelőszövetkezeti földtulajdon aránya már meghaladja az 51 százalékot (a szakszövetkezetekben a 13 százalékot).

A termelőerők gyors fejlődése, a következetes politikai és ideológiai munkánk eredményeként tovább erősödött a paraszt-ság szocialista arculata, a sajátos osztályvonások általánosválasztásának folyamata. Az iparszerű termelés elterjedésével a munkaszervezetek kollektív jellege erősödött, a szövetkezetekhez való kötődés általános alapjává a föld és a munkaeszközök helyett a végzett munka vált. A termelőszövetkezetekben a közösből származó évi részesedés meghaladja a 33 ezer forintot. Az állami gazdaságok dolgozóinak egy főre eső éves jövedelme 37 ezer forint.

3. A megye mezőgazdaságának bruttó termelése az elmúlt 15 évben másfélszeresére növekedett. Búzából több mint kétszeresére, kukoricából közel másfélszeresére nőtt a termelés volumene, a sertésállomány 70 százalékkal, a baromfiállomány 90 százalékkal emelkedett. E négy ágazat adta a mezőgazdaság bruttó termelési értékének közel 90 százalékát. A kertészeti ágazatokban a szántóföldi zöld-ségtermelés ös-területe mintegy 25 százalékkal növekedett. A főlás 342, az üveg-házi terület 36 hektárral gyarapodott, és jelenl- elérli a 402, illetve a 41 hektárt.

Az állattenyésztés fejlődésével, az állomány gyarapításával 13 százalékkal emelkedett az állatállomány, és 1977-ben meghaladta 100 hektárra vonatkoztatottan, a 44 darabot. Az ágazat termelési növekedése döntően a sertés- és a baromfi-tenyésztés-

ből származott. A szarvasmarha-állomány 14 százalékos növekedése elmaradt a tervezettől. A mezőgazdaság gyorsabb és egyenletesebb fejlődését, a meglevő adottságok jobb kihasználását néhány sajátos megyei gond (belvízrendezés megoldatlansága, az anyagi erőforrásokat igénybe vevő beruházások stb.) nehezítette.

4. A mezőgazdaság nyersanyagbázisán jelentős élelmiszeripar fejlődött ki. A termelői ágazatok termeléséből való részesedése 17 százalék (országosan 14). Az ágazatban közel 12 ezer fő dolgozik. A termelés az elmúlt 15 évben az országostól jelentősen meghaladva, csaknem 3,5-szeresére növekedett. Az élelmiszerek széles választékát állítják elő vállalatunk, a szakosodás azonban — a tejipar kivételével — lassú. A termékek minősége, csomagolása, tárolása és hűtése több területen (konzerv-, tej-, baromfiipar stb.) elmarad a növekvő követelményektől, amely akadályozza az exportlehetőségek nagyobb mértékű kihasználását. A feldolgozó- és tárolókapacitás — főleg a tartósító- és tejiparban — nincs összhangban a mezőgazdasági termeléssel, ami időnként képezte a fejlődést, illetve veszteségeket okozott a népszá- ságnak (áruromlás, szállítási többletköltségek stb.).

5. Az erdő- és fagazdaságban kialakulóban van a faipar vertikuma. A feldolgozás gyorsabban, míg az erdőtelepítés mérsékelt ütemben fejlődött. A furnér-gyártás jelentős volumenű importanyagot is igényel. A helyi fafajtákra alapozva, a bútorgyártás dinamikusan fejlődik. A vállalat szatótevé fejlesztést valósított meg az elmúlt 15 év alatt.

6. A termékforgalmazás — és annak kapcsolatrendszere — a termelési bizton-

ság megteremtésére irányult (garantált és védőárak bevezetése, a szerződéses kapcsolatok bővítése). A termelési rendszerek elterjedése egyúttal a hosszabb távú együttműködés alapjait teremtette meg. A mezőgazdasági üzemek, az élelmiszeripari és feldolgozó vállalatok között kialakulóban vannak a hosszabb távra szóló együttműködési formák (hosszú távú szerződések, közös beruházások, ültetvénytelepítések a hagyma-, fűszerpaprika-, szőlő- stb. termelésben).

A feldolgozó szervezet továbbfejlesztése, az integrációs hálózat kialakítása kedvezően befolyásolta a nagyüzemi, kistermelői tevékenység fejlődését. Ennek ellenére még számos gond (a szűk raktározási kapacitás, az átvétel és kiszállítás hiányos gépesítése, a minőségi viták stb.) nehezíti a zavartalan feldolgozást. Esetenként a szerződéses fegyver megsegítése, az alkalmazott állomány hiányát, a közös érdekeltég hiánya is hátráltatja a feldolgozó tervszerűségét.

Az állami irányítás összességében jól szolgálta az ágazatpolitikánk eredményes megvalósítását. A korszerű termelési eljárások bevezetésének segítése (a különböző programok, tapasztalatcserék szervezése), a középtávú tervek, fejlesztési koncepciók kidolgozása eredményesen segítette a mezőgazdaság fejlődését.

A TESZÖV munkája — a megalakulást, különösen az egy szövetség létrehozását követően — gyorsan fejlődött és sokoldalúvá vált. Jelentős szerepet vállalt az érdekképviselet mellett a korszerű termelési eljárások üzemekben történő bevezetésében.

A pártirányítás hatékonyságát mutatja, hogy a kongresszusi határozatokban rögzített feladatok fő vonásaiban megvalósultak. A politikai munka eredménye, hogy sikerült a párt agrárpolitikáját társadalmi ügyvé tenni, megismertetni és elfogadtatni a társadalom széles tömegeivel és mozgósítani őket a politika végrehajtására.

A különböző társadalmi és tömegszervezetek (KISZ-, szakszervezet, Hazafias Népfront stb.) sajátos eszközeikkel eredményesen szolgálták a párt agrárpolitikájának végrehajtását. Különösen az ifjúsági védelem, a munkavégzés, a köznevelési feladatok segítése volt kiemelkedő.

II.

A továbbfejlesztés feladatai

• A komplex belvízrendezés meggyorsításával, meliorációval és okszerű — laboratóriumi vizsgálatokra alapozott — talaj-erőgazdálkodással elősegítsük a hatékony és biztonságos termelés feltételeinek megteremtését;

• a szőlő-, gyümölcs-, erdő- és gyeptelepítés, halastételek, az ipari objektumok a gabonatermesztésre kevésbé alkalmas, gyengébb termőképességű területeken való használatát meg; a szántóföldi zöldterület egy részét a jó termőképességű föld-ekről fokozatosan a homoki területekre (burgonya, paprikafélék, paradicsom stb.) helyezjük át;

• a csapadékhányos területeken az öntözés feltételeinek megteremtése (víztározók, új öntözőfűrtők, meglevő felszíni és felszín alatti vizek hasznosítása), a korszerű technológiák és géprendszerek hatékonyabb alkalmazása érdekében az önkéntes földeserével gyorsuljon meg a nagyüzemi táblák kialakítása.

2. A növénytermelésben jobban kell ügyelni az egyes növények területelhelyezésénél a talaj- és éghajlati adottságokra. A tájörvizek termelési tapasztalataira alapozva fejlesszük tovább a megyénk jellemző mezőgazdasági kultúrákat. Makó vidékén a hagyma, a gyökérzöldségfélék, Szentese környékén a haitatott és szántóföldi zöldterület, korai káposzta, karalábé termelés fejlődjön, Csongrád térségében a kukorica-, a napraforgó-termesztés, és a rét-, legelőgazdálkodás fejlődése legyen dinamikusabb. Valósuljon meg a vörösbortermelő bázisgazdaság Makón, Szentesen és Hódmezővásárhelyen, a kalászosok, a szemes takarmányok, Szeged és a szegedi járás térségében pedig a szőlő-gyümölcs, a fűszerpaprika, paradicsom, burgonya, a retek, a saláta, az egynyári szálak takarmányok termesztése, a rét- és legelőgazdálkodás fejlődjön az átlagot meghaladó ütemben.

• A gabonatermelés strukturáját és minőségét a népgazdaság igényeihez, a megyei szükségletekhez és adottságokhoz kell igazítani. Növeljük a magasabb szűtiipari értékű, étkezési búza arányát. A búza vés-terület mérséklődjön, de a termésátlag, a korszerű fajták elterjesztésével, a technológiai fegyver javításával, az iparszerű termelési rendszer szélesítésével erőteljesen növekedjen. A kukorica területét,

hozatát az adottságok jobb kihasználásával tovább kell növelni. A rosttermelés mennyisége elégítse ki a szűtiipar igényét.

• Az ipari növények (cukorrépa, napraforgó, kender stb.) termelésében a beltartalom és a hozam növelése az elsődleges feladat. A kendertermesztési rendszer keretében biztosítsák az ipar szükségleteinek kielégítését, a rost minőségének javítását.

• A kertészeti ágazatokban fontos feladat a komplex nagyüzemi termelési eljárások kidolgozása és széles körű elterjesztése. A zöldségfélék termesztésénél a szakosodás folytatása mellett a vöröshagyma, fűszerpaprika minőségének javítására, a hozam növelésére van szükség, biztosítva a hagyma-, és az egységes zöldség- és burgonya-termelési társulás hatékony és szervezett működését. A feldolgozó ágazatoknál nagyobb szervezetsége, az értékesítés biztonságos és tervszerűsége érdekében alakuljon ki magasabb színvonalú együttműködés a munkaadó-gazdálkodásban, az árukieészítésben, a tárolásban.

A fűszerpaprika-termelés korszerűsítése igényli a helyre vetés arányának növelését, a komplex gépesítés széles körű elterjesztését, előfeldolgozó építését. A termelést, a feldolgozást és az értékesítést minél szélesebb körben fogja át az iparszerű termelési rendszer a közös érdekeltég alapján.

A szőlő-gyümölcs ágazaton belül a csont-héjasok (szilva, meggy, cseresznye) és a bogyós növények területe növekedjen ütemesebben. Továbbra is nagy gondot kell fordítani az őszibarack-termesztésre, a korszerű eljárások alkalmazására. A szőlőtelepítés és -művelés járjon együtt a hozamok dinamikus emelkedésével. Ennek megalapozása érdekében alakuljon termelési rendszer, amely elősegíti a termelő gazdaságok és a feldolgozó-forgalmazó vállalatok kooperációs kapcsolatának erősítését.

A takarmánygyógyászat emelkedése miatt szükséges a lucerna terület- és hozamnövelése, az arra alkalmas gyepterületen az intenzív gazdálkodás megvalósítása, hogy a természetileg érje el a jelenlegi kétszeresét.

3. Az állattenyésztés a következő időszakban a növénytermesztésnél gyorsabb ütemben fejlődjön, kihasználva a takarmánynövény-termesztés jó adottságait, a jelentős rét- és legelőterületeket, a növekvő bel- és külföldi keresletet; az állattenyésztés számának növelésével, a meglevő rekonstrukciójával, a feldolgozó- és feldolgozókapacitás fejlesztésével, a szakosodás folytatásával és a különböző együttműködési formák kihasználásával.

• A sertés- és hústermelésben az átlagot meghaladó fejlesztésre van szükség Makó, Hódmezővásárhely és Szentese járás térségében. A nagyüzemek erőteljesen növeljék kocaállományukat. Az előrehaladás nagy tartaléka a takarmányozás, a tartástechnológia korszerűsítése és az állategészségügyi feltételek javítása.

• A kedvező juhtenyésztési adottságok mellett korszerű, nagyüzemi módszerek gyorsabb elterjesztésére, az állomány növelésére van szükség a nagyüzemekben. (Elsősorban a szegedi járásban, Szentese és Csongrád térségében.) A hús- és gyapjú-termelést a piaci igényeknek megfelelően fejlesszük. Ehhez nyújtson hatékony segítséget a megyében működő tudományos intézetek, az élelmiszeripari főiskola állattenyésztési kara, valamint a közelmúltban létrehozott juhtenyésztési együttműködés.

• A szarvasmarha-állomány növelésében nagyobb arányú előrelépés indokolt, különösen a szentesi járás és Csongrád város területén. A termelés növekedését a fajlagos hozamok emelésével biztosítsák. A régi férióhelyek jobb kihasználása mellett új, szakszerű telepek létrehozása szükséges. Erőteljesen javuljanak a tartástechnológiai, az állategészségügyi viszonyok és a szakszerű, laboratóriumi vizsgálatokon alapuló takarmányozás.

• A baromfi-tenyésztést és tojástermelést a belső fogyasztás és az export lehetősége mértékig indokolt fejlesztési, főleg a régi telepek rekonstrukciójával.

• A kisállattenyésztés (nyúl, galamb stb.) sokoldalú támogatására továbbra is fokozott figyelmet kell fordítani.

• A halhústermelés a meglevő halastavak bővítésével és a holtágak hatékonyabb hasznosításával fokozható. Közös beruházásban valósuljon meg a Szeged környéki, mintegy 600 hektáros, valamint a tömörkényi halastavak fejlesztése. Számításba kell venni a korábban rizstermelés célját szolgáló, s jelenleg nem hasznosított szikes területeket is. Teremtsek meg a víztározókban a haltenyésztés feltételeit.

4. Az élelmiszeripar fejlesztése a termelés és a feldolgozás összhangjának megteremtését segítse elő. A termelési növekedési üteme haladja meg a mezőgazdaság termelését. Javuljon a hatékony-ság, a minőség, emelkedjen a feldolgozottsági

(Folytatás a 4. oldalon.)